

Nr 92.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anslag å tillläggsstat II för budgetåret 1940/41 till Förlagskapital för inköp av förnödenheter, m. m.; given Stockholms slott den 14 februari 1941.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över folkhushållningsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Herman Eriksson.

Utdrag av protokollet över folkhushållningsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 14 februari 1941.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ, ROSANDER.

Efter gemensam beredning med cheferna för finans- och jordbruksdepartementen anför chefen för folkhushållningsdepartementet, statsrådet Eriksson:

Å kapitalbudgeten för budgetåret 1939/40 har under fonden för förslag till statsverket anvisats två anslag till Viss lagring av jordbruksprodukter m. m., det ena å 25 000 000 kronor (prop. nr 66 till 1939 års urtima riksdag, r. skr. nr 109) och det andra å 20 000 000 kronor (prop. nr 210 till 1940 års lagtima riksdag, r. skr. nr 240). Av dessa båda anslag ha till statens livsmedelskommissions förfogande ställts 44 000 000 kronor. Härav ha 20 000 000 kronor överförts till foderintressentföreningen u. p. a. såsom rörelsemedel för inköp av kraftfoder och konstgödselmedel; återstoden, 24 000 000 kronor, har avsetts för inköp och lagring av jordbruksprodukter.

Å kapitalbudgeten för budgetåret 1940/41 ha under fonden för förslag till statsverket anvisats till Förlagskapital för inköp av förnödenheter, m. m. ett anslag å 20 000 000 kronor (prop. nr 238 till 1940 års lagtima riksdag, r. skr. nr 389) och ett anslag å 10 000 000 kronor (prop. nr 69 till 1940 års urtima riksdag, r. skr. nr 85), vilket senare anslag helt avsetts för finansiering av foderintressentföreningens övertagande av vissa lager av oljekakor. Inräknat reservationer å 6 250 000 kronor å vissa för budgetåret 1939/40 å kapitalbudgeten anvisade reservationsanslag, vilka reservationer jämlikt ett av Kungl. Maj:t den 12 juli 1940 meddelat beslut överförts till omfördälda kapitalinvesteringsanslag till Förlagskapital för inköp av förnödenheter, m. m., ha således sammanlagt 36 250 000 kronor stått till förfogande för med sagda anslag avsedda ändamål. Av ifrågavarande medel ha sedermera genom olika beslut av Kungl. Maj:t anvisats tillhopa 4 250 000 kronor att av statens livsmedelskommission användas för inköp och lagring av äppelmos, lingonsylt, torkade blåbär, saltad strömming och saltad sill.

Med anledning av en av livsmedelskommissionen i skrivelse den 30 december 1940 gjord framställning, däri kommissionen anmält behov av ytterligare medel för lagring av kött och fläsk samt smör, medgav Kungl. Maj:t genom beslut den 17 januari 1941, att nyssnämnda för inköp och lagring av äppelmos, lingonsylt m. m. avsedda belopp om sammanlagt 4 250 000 kronor finge disponeras jämväl för lagring av jordbruksprodukter, varjämte Kungl. Maj:t hemställde till riksgäldsfullmäktige att från förenämnda reservationsanslag till Förlagskapital för inköp av förnödenheter, m. m. till livsmedelskommissionen, efter rekvisition i mån av behov, utbetala högst 7 000 000 kronor att av kommissionen användas för lagring av jordbruksprodukter.

I den nu berörda framställningen om anvisande av ytterligare medel för angivna ändamål hade livsmedelskommissionen bland annat meddelat, att av det förut för särskilda ändamål anvisade beloppet av 4 250 000 kronor endast omkring 1 000 000 kronor under den närmaste tiden kunde beräknas bliva tagna i anspråk för de med medlen avsedda ändamålen. I fortsättningen hade kommissionen anfört huvudsakligen följande:

Det hade visat sig, att ransoneringen av fläsk möjliggjort en viss upplagring av denna vara, samtidigt som lagren av nötkött till följd av den extraordinärt stora nedslaktningen hade syntts bli betydligt större än de kvantiteter, med vilka kommissionen tidigare kalkylerat. Att ange när och vid vilka kvantiteter kött- och fläsklagren nådde maximum vore svårt. Det förefölle dock troligt, att behovet av ytterligare förlagskapital för berörda ändamål icke komme att överstiga 6 000 000 kronor. Med en ganska stor sannolikhet komme lagren snart att behöva tagas i anspråk för konsumtion. Med hänsyn till fodersituationen kunde det emellertid icke anses uteslutet att tillströmningen av slaktkreatur, vilken dittills varit i avtagande, åter kunde komma att växa under månaderna närmast före betesgångens början. Tills vidare syntes man emellertid vara berättigad att bortse från denna even-

tualitet och alltså räkna med att från och med februari 1941 det i slaktprodukter bundna kapitalet successivt skulle komma att frigöras.

Med hänsyn till ransoneringen av matfett vore det önskvärt att kunna hålla ett visst utjämningslager av smör. Enligt vad svenska mejeriernas riksförening upplyst vore utsikterna härför ganska goda och riksföreningen hyste förhoppning om att under januari och februari 1941 kunna lagra en betydande kvantitet smör, för vilken lagring i runt tal erfordrades 4 000 000 kronor. Härutöver syntes något större kapitalbehov för lagring av smör icke komma att föreligga förrän efter betesgångens början.

I skrivelse den 4 februari 1941 har *livsmedelskommissionen* ånyo gjort framställning om anvisande av medel för lagring av kött och fläsk samt smör. Kommissionen har därvid anfört bland annat följande:

De till Sveriges slakteriförbund anslutna slakterierna hade under januari 1941 haft en avsevärt större tillförsel av kroppar av storboskap per vecka än under januari 1940. Slakteriförbundet hölle för troligt, att nedslaktningen även under februari och mars 1941 komme att bli av samma storleksordning som under januari 1941. Kommissionens sektion för slaktdjursprodukter hade uppskattat behovet av ytterligare förlagskapital för lagring av kött och fläsk till 10 000 000 kronor, vilken siffra dock måste anses såsom mycket osäker. Till grund för kommissionens beräkningar i skrivelsen av den 30 december 1940 i fråga om möjligheterna att lagra smör hade legat en till synes relativt optimistisk uppskattning beträffande smörproduktionens sannolika storlek. Den verkliga smörproduktionen hade emellertid under januari 1941 visat sig bli väsentligt större än den uppskattade, på grund varav beredskapslagren av smör nått en betydande storlek. För finansieringen av smörlagringen erfordrades cirka 8 000 000 kronor mer än kommissionen angivit i sin skrivelse av den 30 december 1940.

Utöver de av kommissionen förut äskade medlen behövdes således under de närmaste månaderna tillhopa omkring 18 000 000 kronor för lagring av jordbruksprodukter. Det i lagringsprodukter bundna rörelsekapitalet komme därefter att uppgå till sammanlagt 52 000 000 kronor. I och med att lagren av kött och fläsk längre fram på våren toges i anspråk för konsumtion, bleve en del av detta kapital åter disponibelt. Huru mycket som på detta sätt komme att frigöras vore vanskligt att nu yttra sig om, men med säkerhet komme ett mot nyssnämnda summa av 18 000 000 kronor svarande belopp att under sommaren återföras till vederbörande anslag.

Med anledning av denna livsmedelskommissionens framställning har Kungl. Maj:t genom beslut tidigare denna dag hemställt till fullmäktige i riksgäldskontoret att till livsmedelskommissionen, efter rekvisition i mån av behov, utbetala dels från kapitalinvesteringsanslaget till Förlagskapital för inköp av förnödenheter, m. m. ett belopp av högst 4 000 000 kronor, dels ock från det å förskottsstat för försvarsväsendet m. m. för budgetåret 1940/41 under fonden för förlag till statsverket uppförda förskottsanslaget till försvarsberedskapens stärkande i allmänhet, mot redovisning under särskild rubrik, ett belopp av högst 6 000 000 kronor; och skulle livsmedelskommissionen äga använda ifrågavarande belopp å tillhopa 10 000 000 kronor för lagring av jordbruksprodukter.

Departements-
chefen.

Redan under budgetåret 1939/40 anvisade riksdagen såsom inledningsvis påpekats efter förslag av Kungl. Maj:t betydande medel för lagring av jordbruksprodukter. Även för innevarande budgetår ha medel beräknats för detta ändamål. Jag åsyftar därvid det förut omnämnda kapitalinvesteringsanslaget till Förlagskapital för inköp av förnödenheter, m. m., av vilket anslag enligt uttalande i förenämnda proposition nr 238 till 1940 års lagtima riksdag ett belopp av 5 miljoner kronor avsetts för inköp och lagring av produkter av vikt för livsmedelsförsörjningen. Av de till livsmedelskommissionens förfogande ställda beloppen — enligt i det föregående lämnade uppgifter 24 000 000 kronor för lagring av jordbruksprodukter och 4 250 000 kronor för inköp och lagring av andra livsförnödenheter såsom salt sill och saltad strömming samt olika slags fruktberedningar — ha emellertid de för lagring av jordbruksprodukter avsedda medlen icke visat sig tillräckliga för finansieringen av pågående inlagring av kött och fläsk samt smör. För tillgodoseende av det sålunda ökade medelsbehovet för detta ändamål har Kungl. Maj:t, såsom av det anförda framgår, under innevarande år anvisat ytterligare medel, nämligen tillhoppa ($7\,000\,000 + 4\,000\,000 =$) 11 000 000 kronor från förenämnda anslag till Förlagskapital för inköp av förnödenheter, m. m., samt 6 000 000 kronor från förskottsstat. Därjämte har Kungl. Maj:t medgivit, att vad som icke för närvarande förutsåges bli använt av det för salt sill, fruktberedningar m. m. avsedda beloppet av 4 250 000 kronor finge användas jämväl för lagring av jordbruksprodukter. Utöver det ursprungligen för sistberörda syfte avsedda beloppet av 24 000 000 kronor ha således anvisats 17 000 000 kronor, varjämte, enligt livsmedelskommissionens beräkningar, cirka 3 250 000 kronor av förut för andra ändamål anvisade medel stå till buds. Sammanlagt utgöra alltså de för lagring av jordbruksprodukter disponibla medlen i runt tal 44 250 000 kronor.

Livsmedelskommissionen har emellertid angivit ett medelsbehov av ytterligare 8 000 000 kronor för att trygga tillvaratagandet av de kvantiteter kött, fläsk och smör, vilka väntas framkomma under den närmaste tiden. De medel som stå till Kungl. Maj:ts förfogande för här avsedda ändamål, nämligen kapitalinvesteringsanslaget till Förlagskapital för inköp av förnödenheter, m. m., ha nu i det närmaste förbrukats. Av anslaget ha numera anvisats tillhoppa 35 415 840 kronor, varför å detsamma återstå allenast ($36\,250\,000 - 35\,415\,840 =$) 834 160 kronor. Anslaget måste således förstärkas genom anvisande av ytterligare medel.

Vid bedömandet av storleken av de medel, som behöva tillföras anslaget i fråga, måste hänsyn tagas till att detsamma är avsett icke blott för här berörda lagringsverksamhet inom livsmedelsförsörjningens område utan även för inköp och lagring av andra produkter samt för bestridande av vissa kostnader i samband med reservförrådsnämndens verksamhet. Av anslagets ursprungliga belopp, 20 000 000 kronor, voro, såsom förut antytts, endast 5 000 000 kronor avsedda för inköp av produkter inom livsmedelskommis-

sionens område, under det att återstående 15 000 000 kronor avsågos för andra ändamål. På grund av förefintligheten av de omnämnda reservationerna och genom ianspråktagande av jämväl för andra ändamål avsedda medel ha de hittills för livsmedelskommissionen beslutade medelsanvisningarna från anslaget i fråga, vilka utgöra tillhoppa ($4\,250\,000 + 7\,000\,000 + 4\,000\,000 =$) 15 250 000 kronor, blivit möjliga. Även om för närvarande några aktuella medelsbehov icke föreligga för andra ändamål än lagring av jordbruksprodukter, synes försiktigheten dock kräva att medel finnas tillgängliga härför, därest dylika medelsbehov skulle uppstå.

För fortsatt livsmedelslagring erfordras ytterligare 8 000 000 kronor. Därjämte böra de från förskottsstaten anvisade medlen av 6 000 000 kronor täckas genom att detta belopp inräknas i förstärkningen av anslaget till Förlagskapital för inköp av förnödenheter, m. m. Sammanlagt skulle anslaget sålunda böra förstärkas med ($8\,000\,000 + 6\,000\,000 =$) 14 000 000 kronor. Utvecklingen har emellertid ådagalagt, att det är utomordentligt svårt att med någorlunda visshet beräkna storleken av de medelsbehov av här ifrågasvarande art, som kunna bliva aktuella. För att vara bättre i stånd att möta uppkommande behov av medelsanvisning synes därför angeläget, att anslaget förstärkes utöver förut angivna belopp av 14 000 000 kronor. Jag vill förorda, att ytterligare 6 000 000 kronor tillföras anslaget. Anslagsförstärkningen, som alltså bör bestämmas till 20 000 000 kronor, bör anvisas å kapitalbudgeten under fonden för förlag till statsverket såsom anslag till Förlagskapital för inköp av förnödenheter, m. m.

Med hänvisning till det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen,

att till *Förlagskapital för inköp av förnödenheter, m. m.* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41 såsom kapitalinvestering i fonden för förlag till statsverket anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 20 000 000.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställer förordnar Hans Maj:t Konungen, att proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Curt Nordwall.